Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet
Ministry of Agriculture and Forestry

29.10.2021

VaV/Maatalousjaosto

Ministerin kuulemistilaisuus PL30; 29.10.2021 klo 08.00 / HE 146/2021 vp

Maatalousjaostosta tulleet kysymykset:

1. **Maatalouden kannattavuutta nopealla ja erikseen pidemmällä aikataululla parantavat toimenpiteet.**

   Maatalouden kannattavuuden kannalta olisi sekä lyhyellä että pidemmällä aikataululla keskeistä, että panosten ja tuotosten välinen hintasuhde muuttuisi maatalouden kannalta edullisempaan suuntaan. Markkinahintoihin vaikuttamista ei kuitenkaan nähdä mahdollisena EU:n toimintaympäristössä. Kuluvan syksyn aikana hintasuhteet ovat kehittyneet maatalouden kannalta epäedullisella tavalla erityisesti kallistuneina lannoitteiden ja polttoaineiden myötä. Myös kesän 2021 olosuhteet olivat maataloudelle monin paikoin epäedulliset.

   Maatalouden äkillisesti heikentyneen kannattavuus- ja maksuvalmiustilanteen vuoksi maa- ja metsätalousministeriöllä on mahdollisuus nopealla aikataulla ottaa käyttöön maatalouden maksuvalmiuslainojen valtiontakaukset. Takaukset rahoitetaan maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoista. Käyttöönotto edellyttää Makeran pääomittamista. Maatilojen maksuvalmiuslainojen valtiontakausten tarkoituksena on maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen myöntämällä valtiontakauksia maatalousyrityksille, joilla on edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan, mutta jotka toimintaympäristön muutosten tai poikkeuksellisten sääolojen vuoksi ovat tilapäisissä taloudellisissa ongelmissa.

   Pidemmällä aikavälillä maatalouden kannattavuutta voidaan parantaa tehostamalla tuotantoa ja tukemalla tuottavuuden kasvua. Aikaisemmin tuottavuuskasvua on saavutettu työn tuottavuutta kasvattamalla. Tulevaisuudessa maatalouden tuottavuuskasvua voidaan edistää nykyaikaistamalla tuotantoa ja investoimalla nykyaikaisiin tuotantorakennuksiin sekä uuteen teknologiaan ja automatisaatioon. Tuottavuuden ja kannattavuuden näkökulmasta yksikkökoon kasvu on toivottavaa. CAP-suunnitelmassa rahoitetaan kilpailukykyä ja kannattavuutta parantavia investointeja.

   Hallitusohjelmassa on kirjattuna lista toimenpiteitä, joista osa on jo toteutettu ja osassa toteutus on kesken. Kesällä 2020 aikaan saatu EU:n rahoituskehysratkaisu vuosille 2021-2027 takaa EU:lta suomalaiselle maataloudelle ja maaseudulle aiemman kauden tasoisen rahoituksen. Ennen vuoden vaihdetta komissiolle toimitettava CAP –suunnitelma antaa maataloudelle mahdollisuudet toimia julkisen rahoituksen kannalta vakaassa ja ennustettavassa toimintaympäristössä.

   Hallitusohjelman mukaan maatalouden kustannuksia lisääviä toimia ei ole toteutettu ilman että kustannuksia olisi korvattu viljelijöille. Yhteinen ruokapöytä –työryhmä on aloittanut toimintansa. Työryhmän avulla on mahdollista lisätä ruokaketjun eri toimijoiden ymmärrystä

toistensa toiminnasta ja sitä kautta lisätä koko ketjun osasten mahdollisuutta toimia kannattavasti.

Maa- ja metsätalousministeriössä on käynnistynyt peltorakenteen kehittämisohjelma. Ohjelman avulla on mahdollista vaikuttaa kannattavuuden kehitykseen erityisesti pitkällä aikavälillä. Peltojen kiinteistörakenteen parantuminen pelkästään vapailla markkinoilla tapahtuvien kiinteistökauppojen ja vuokrauksien toimenpiteillä on kuitenkin vaatimatonta. Ohjelmassa on tunnistettu keinoja, joilla kiinteistörakenteen kehittymistä voidaan nopeuttaa. Näiden keinojen toteuttamista selvitetään mm tutkimushankkeiden ja pilotointien avulla.

Elintarvikkeiden viennin edistäminen nähdään mahdollisuutena parantaa maatalouden kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Viennin lisäämiseksi on tehty erilaisia toimenpiteitä kuten esimerkiksi luotu viennin edistäjien verkosto, perustettu Ruokavirastoon vientijaosto ja käynnistetty Food from Finland –ohjelma.

Pakollisista alkuperämerkinnöistä annetun kahden asetuksen voimassaoloa on jatkettu kahdella vuodella. Molemmat lisäävät kuluttajien tietoisuutta erityisesti liha- ja maitotuotteiden alkuperämaasta niin kaupassa kuin ravintoloissa, ja auttavat osaltaan kuluttajia valitsemaan kotimaisia tuotteita. Suomi on EU tasolla todennut, että vastaavaa säädös olisi hyvä saada koko EU:lle, mutta asiaa vasta pohditaan osana komission Pellolta pöytään –strategiaa.

Lisäksi kysymyksessä numero 5 on kuvattu Agrihubin mahdollisuuksia edistää maatalouden kannattavuutta.

2. Näkemys tukien kohdentumisesta aktiiviviljelijöille.

Aktiiviviljelijän määrittely
CAP-suunnitelman aktiiviviljelijän määritelmä on kesän poliittisen sovun jälkeen pakollinen jäsenvaltiolle. Meidän ajatuksemme oli alun perin katsoa ennemmin aktiivituotantoa kuin määritellä aktiiviviljelijää. Tuenhakijan tarkastelulle on yleisesti EU-tasolla kuitenkin tarve joissakin maissa esiintyvien tukien väärinkohdentumisen vuoksi.

Suomessa pääosa tuenhakijoista on yksityisiä elinkeinonharjoittajia, mutta myös yrityksinä tai yhtyminä toimivia perheviljelmiä on paljon ja silloin kyseiset yritykset tai yhtymät ovat itsenäisiä tuenhakijoita. Näiden kaikkien aktiiviviljelijätarkastelu on todettu monimutkaiseksi jo kuluvan kauden alkupuolella. Kansallisesti on kuitenkin määriteltävä EU-asetuksen vaatimuksen mukaisesti aktiiviviljelijän kriteerit. Komission lähtökohta on, että tuenhakijalla tulee olla mahdollisuus perustella, että hän harjoittaa vähintään vähimmäistason maataloustoimintaa. Myös osa-aikaisilla viljelijöillä on oltava mahdollisuus täyttää aktiiviviljelijän kriteerit. Yläikärajan säätäminen ei ole mahdollista.

Suunnitelmissa on ottaa käyttöön EU-asetuksen mahdollistaman eurorajan, minkä verran tai sitä vähemmän suoria tukia (perustulotuki, ekojärjestelmä, uudelleenjakotulotuki, nuoren viljelijän tulotuki ja tuotantosidonnainen tulotuki) edellisenä vuonna saanut tuenhakija katsotaan suoraan aktiiviviljelijän kriteerit täyttäväksi. Euroraja ehdotetaan asetettavaksi 5 000 euroon, joka on asetuksen sallima maksimi. Eli tuenhakija olisi aktiiviviljelijä, jos hän on saanut suoria tukia enintään 5 000 euroa edellisenä kalenterivuotena. Tällä eurorajalla hieman alle puolet tuenhakijoista täyttäisi suoraan aktiiviviljelijän kriteerit eikä hallinto heitä sen enempää tarkastelisi. Tämä olisi yksinkertaista isolle joukolle pieniä ja keskisuuria tuenhakijoita sekä myös hallinnolle. Vastaava 5 000 euron raja oli käytössä tällä ohjelmakaudella ennen vuotta 2019, kun vielä sovelsimme aktiiviviljelijän kieltolistan toimintojen tarkastelua.

Aktiiviviljelijän kriteereissä tulee katsoa, että tuenhakija harjoittaa maataloustoimintaa. Kriteerit on toimeenpantava mahdollisimman tehokkaasti sille joukolle, joka on saanut suoria tukia yli 5 000 euroa edellisenä vuonna. Kriteereissä on lähdetty siitä, että tarkastelu tehdään mahdollisimman pitkälle rekisteriperustaisesti. Tarkemman tason selvittely on vielä käynnissä, mutta tarkastelemme Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän (YTJ) toimialatietojen ja alv-velvollisuuden sekä yrittäjäeläkevakuutuksien käyttämisen mahdollisuuksia.

Aktiivituotannon edistäminen
Aktiiviviljelijän tarkastelun ohella vielä tärkeämpää on parantaa aktiivisen ruuantuotannon ja maatalouden periaatteiden toteutumista käytännössä. Edelliskauden mukaiseen peltojen sadonkorjuuvelvoitteeseen ei voida sellaisenaan palata tukihallinnon yksinkertaisuuden ja kustannustehokkuuden lähtökohtien vuoksi. Peltojen viljely- ja hoitotoimenpiteitä on kuitenkin tarkoitus ohjata ja seurata entistä kattavammin ja tehokkaammin uusinta kaukokartoitus- ja paikkatietotekniikkaa hyödyntäen. Käytännössä tekniikka mahdollistaa jatkossa kaikkien peltojen automaattisen ja jatkuvan seurannan. Tukiehtojen seurannan ja valvonnan lisäksi tätä uudenlaiseen digitaaliseen tekniikkaan perustuvaa monitorointijärjestelmää on tarkoitus tulevina vuosina kehittää myös viljelijöiden apuvälineeksi viljelytoimien suunnittelussa ja peltojen kunnostuksessa.

3. Yhteenveto toimenpiteistä, joilla tähdätään hiilineutraaliuteen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla. Näkemys työn etenemisestä.
Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt vuonna 2020 Hiilestä kiinni -maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuden, joka edistää maa- ja metsätalouden ja muun maankäytön osalta Suomen hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista. Toimenpidekokonaisuuden tavoiteltu nettovaikutus on vähintään kolme miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuodessa vuoteen 2035 mennessä. Ilmastokestävään maa- ja metsätalouteen sekä maankäytön muutoksiin ja kosteikkoihin liittyvillä toimenpiteillä pyritään vähentämään maankäyttösektorin päästöjä, vahvistamaan nieluja ja varastoja lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä edistämään sopeutumista. Kokonaisuuden rahoittamista säädellään valtioneuvoston asetuksella 5/2021.

Kokonaisuuden valmistelu etenee suunnitellusti. Vuonna 2020 Metsähallitukselle annettiin uudet omistajapoliittiset linjaukset, jotka painottavat aiempaa enemmän hiilensidontaa ja

monimuotoisuuden vahvistamista. Lisäksi joutoalueiden metsityksen edistämiseen perustettiin uusi tukijärjestelmä ja mahdollisuutta tuhkalannoitustukeen laajennettiin suometsien hiilensidonnan vahvistamiseksi.

Hiilestä kiinni -tutkimus- ja innovaatio-ohjelman (TI-ohjelma), joka tuottaa tutkittua tietoa tukemaan maankäytön hiilipäästöjen vähenemistä sekä hiilinielujen ja hiilivarastojen ylläpitoa ja lisäämistä. TI-ohjelman ensimmäisellä hakukierroksella myönnettiin yhteensä 10,7 miljoonan euron rahoitus kymmenelle tutkimus- ja innovaatiohankkeelle. Loppuvuodesta 2021 järjestetyssä täydennyshaussa jaossa on yhteensä 5 milj. euroa teemoihin: muutosta ilmassa, tuuppausta maankäytössä, viisautta maaperässä sekä ennakointia ja ohjauskeinoja maankäytön suuntaamiseen.

Lisäksi kokonaisuuteen liittyen on järjestetty kaksi avointa hankehakua Hiilestä kiinni kehittämishankkeiden ja maankäyttösektorin tieto-ohjelman toteuttamiseksi. Maankäyttösektorin tieto-ohjelman tavoitteena on tuottaa ilmastotoimenpiteiden tueksi tietoa ja edistää sen käyttöä. Ensimmäisellä hakukierroksella myönnettiin rahoitusta yhteensä noin 10 milj. euroa hankkeisiin, jotka tukevat teemoja: ilmastokestävän metsätalouden edistäminen, ilmastokestävän maatalouden edistäminen, maankäytön muutokset ja kosteikot, maa- ja metsätalouden sopeutuminen ilmastonmuutokseen sekä maankäyttösektorin tieto-ohjelman toteuttaminen. Loppuvuodesta 2021 järjestetyssä täydennyshaussa käytettävissä oli 8 milj. euroa uusille hankkeille, joiden teemana on alueellinen ja paikallinen ilmastotyö, hiilimarkkinoiden kokeilut sekä maankäyttösektorin tieto-ohjelman toteuttaminen.

Käynnistetyt toimet tulevat osaksi valmisteltavana olevaa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa (MISU), jossa määritellään myös ne lisätoimet, joita sektorilla on tarpeen vielä toteuttaa. Toimenpidekokonaisuus sovitetaan yhteen muiden hallitusohjelman toimenpiteiden ja hankkeiden, muun muassa ilmastoruokaohjelman, ravinnekierron toimenpidekokonaisuuden, peltorakenteen kehittämisohjelman sekä tulvansuojelun ja peltojen vesienhallinnan toimenpiteiden kanssa. Ilmastotoimenpidekokonaisuus toteuttaa myös Kansallisen metsästrategian 2025 tavoitteita. Lisäksi kokonaisuuteen liittyviä toimia toteutetaan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) toimilla.

4. Venäjän toimenpiteet rajojen sulkemisesta puukaupalta, vaikutukset Suomeen ja vaikutukset MMM:n hallinnonalalle.

Venäjä on ilmoittanut lopettavansa kaiken raakapuunviennin 1.11.2021 alkaen neljän maantierajanylityspaikan sekä yhden rautatierajanylityspaikan kautta. Lisäksi puukuljetukset Venäjältä Saimaan kanavan kautta Suomeen kielletään. Samalla asetuksella luettelosta poistetaan merirajanylityspaikat mm. Viipurin ja Vysotskin satamissa.

Pyöreää havupuuta ja arvokkaita lehtipuita voisi viedä 1.1.2022 alkaen vain Vartius-Lyttä kautta rautateitse ja silloinkin 80 % tullausmaksulla. Paikka on kapasiteetiltaan riittämätön

raakapuun teollisen mittakaavan toimituksiin. Niin sanottua sallittua raakapuuta saisi jatkossa viedä maanteitse vain kuuden rajanylityspaikan kautta sekä rautateitse kolmen rajanylityspaikan kautta sekä merisatamista vain Pietarin kautta.

Saimaan Kanavan kautta tulevaa puuntuontia koskeva asetus ja sisältö lyhyesti (ml. muita rajanylityspaikkoja koskevat muutokset) sekä raakapuun viennin rajoittamista koskevat suunnitelmat

- Asetuksessa 521 (15.7.2010) on määritelty puun ja puutavaran rajanylityspaikat Venäjältä Suomeen maanteitse, rautateitse ja vesiliikenteessä. Asetus koskee Venäjän kaikkia rajanylityspaikkoja naapurimaidensa kanssa, ei siis vain Suomen ja Venäjän rajaa. Asetuksella 1599 (22.9.2021) päivitettiin ko. asetusta ja rajanylityspaikkoja vähennettiin – muun muassa Saimaan kanava. Loppukeväästä 2021 Venäjän aikeista saatiin tietoa, mutta Saimaan kanavan poistamisesta listalta ei tuolloin sanottu mitään.
- Asetus 521 ei kata kaikkia puutavaralajeja, mutta kuitenkin tuonnin kannalta tärkeät raakapuun, havu- ja lehtipuuhakkeen. Lisäksi se kattaa ratapölkyt ja sahatavaran.
- Venäjä aikoo keskittää erillisellä asetuksella (no 1225) havuraakapuun (ja tietyt jalopuut) tuonnin Venäjältä Suomeen 1.1.2022 alkaen vain ja ainoastaan Vartius-Lytän rautatieylityspaikalle.
- Venäjällä on myös hyväksytty asetus, jonka mukaan havupuun vientikiintiöt ovat voimassa vuoden 2021 loppuun saakka. Osana Venäjän WTO-sitoumuksia havupuun vientikiintiöille on myönnetty alennettuja vientitulleja (13-15%) vuodesta 2013 alkaen. Kiintiön ulkopuolella vientitulli on 80 %. Venäjä on täten irtaantumassa EU:n kanssa solmitusta, ao. kiintiöiden hallintaa koskevasta tariffikiintiösopimuksesta.
- Toimien taustalla on varmastikin osin Venäjän esillä pitämä laittoman puunviennin rajoittaminen, erityisesti Kiinaan. Laajemmin asia liittynee myös lokalisaatio- (eli tuonninkorvaus) -politiikkaan, mikä näkyy tavoitteena saada ulkomaiset yritykset siirtämään tuotantoaan ja nykyisin myös teknologioitaan Venäjälle. Lokalisaatiota toteutetaan raaka-aineiden vientikielloilla/rajoituksilla, valtiontukia ohjaamalla sekä valtion ja valtionyritysten hankintojen avulla.
- Tällä hetkellä ei ole tiedossa konkreettisia suunnitelmia Suomelle tärkeän koivukuitupuun tai havuhakkeen viennin rajoittamiseksi. Toki ylityspaikkojen vähentäminen koskee myös näitä. Havuhaketta ollaan ymmärtääksemme lisäämässä nk. strategisten tuotteiden listalle, mikä mahdollistaisi tulevaisuudessa viennin väliaikaiset rajoitukset. Mutta lopullista vahvistusta tästä ei toistaiseksi ole.
- Havuraakapuun tuonnin rajoittaminen tai sen loppuminen tarkoittaa Suomen metsäteollisuudelle yhtä hankintalähdettä vähemmän. Vakavamman tilanteen teollisuudellemme aiheuttaisivat rajoitukset, jotka kohdistuisivat koivukuitupuuhun tai havuhakkeeseen. Korvaavaa lähdettä samassa mittakaavassa olisi vaikeata löytää.

- Saimaan kanavaa koskeva kysymys on otettu esiin Suomen ja Venäjän hallitustenvälisen talouskomission kokouksessa 14.10. Myös ulkoministeri Haavisto otti Saimaan kanavan esille tapaamisessaan Lavrovin kanssa Tromssassa 25.10. Asia tulee olemaan esillä myös TP Niinistön tapaamisessa presidentti Putinin kanssa 29.10.
- Venäjälle on lähetetty selvitys Saimaan kanavan merkityksestä maidemme välisessä kaupassa. Selvityksessä on korostettu myös sitä, että rajoitus on osaltaan vahingollinen myös venäläisille toimijoille. Venäjää on pyydetty harkitsemaan uudelleen Saimaan kanavaa koskevaa päätöstä.
- Raakapuun tuonnin haasteista ja rajoituksista on keskusteltu viime vuosina runsaasti talouskomission rakenteiden puitteissa.
- Myös EU-komissio seuraa tilannetta rajoitusten osalta ja käy omaa dialogia Venäjän kanssa ja on nostanut rajoitukset esille myös WTO:n puitteissa.
- Saimaan kanavan ja muiden ylityspaikkojen vähentämisessä on kyse Venäjän kansallisista toimista, jolla se sääntelee sisäisesti puutavaran vientiä Venäjältä. Kauppapolitiikan näkökulmasta vaikuttamiskeinot Saimaan kanavan osalta ovat rajalliset.

Venäjän osuus Suomen puun tuonnista kokonaisuutena ja lajikkeittain (ml. kuitupuun osuus)

- Vuonna 2020 Suomeen tuotiin yhteensä 12,6 miljoonaa kuutiometriä raakapuuta. Tästä määrästä oli peräisin Venäjältä 76 prosenttia, Baltian maista 18 prosenttia ja muista maista noin 6 prosenttia.
- Tuontipuun osuus Suomen metsäteollisuuden puunkäytöstä oli 19 prosenttia.
- Venäjältä tuodaan ylivoimaisesti eniten koivukuitupuuta, jonka osuus oli 45 prosenttia (4,4 milj. m3). Toiseksi eniten tuotiin havuhaketta (29%, 2,8 milj. m3). Havuraakapuun osuus tuonnista oli noin 10 prosenttia.
- Pyöreän havupuun viennin rajoittaminen ja rajanylityspaikkojen vähentäminen (erityisesti Saimaan kanavan osalta) ovat puuhuollollisia kysymyksiä, mutta nämä Venäjän päätökset ovat omiaan vaikuttamaan kielteisesti myös Suomen metsäteollisuuden investointeihin varsinkin tuontipuuta käyttävien laitosten osalta.

Saimaan kanava

- Venäjältä tuodusta puusta noin 7 % tuodaan Saimaan kanavaa pitkin Suomeen.
- Kanavan tavaraliikennettä vuonna 2020 oli 1 278 021 tonnia, josta tuontia oli 781 901 tonnia ja vientiä 496 120 tonnia.
- Raakapuun ja hakkeen tuontia oli 494 000 tonnia, jonka osuus tuonnista on 63 % ja noin 39 % koko tavaraliikenteestä. Kyseinen raakapuu on ollut pääosin koivukuitupuuta.
- Venäjältä tuotavan puun kuljetukset hoidetaan venäläisellä aluskalustolla, jossa on venäläinen miehistö.
- Vuonna 2020 kanavan kautta vienti Venäjälle oli pääasiassa kiviainesta.

5. Näkemys momentin 30.10.50 käytöstä päällekkäisiin toimintoihin, Luonnonvarakeskukseen muodostetun AgriHubin merkitys neuvonnan koordinoinnissa. Arvio neuvonnan tuomasta lisäarvosta maatalouden kannattavuudelle.

Lähtökohtana on tukea tiettyä toimintaa tai hanketta vain yhdeltä valtion talousarvion momentilta. Tämän varmistamiseksi valtionapuviranomaisen asiana on selvittää ja harkita haetun valtionavustuksen tarpeellisuus ja estää valtionavustusten epätarkoituksenmukainen kasaantuminen. Lisäksi säädöstasolla valtioneuvoston asetuksen 431/2016 (VNA maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta) 7 §:n mukaan avustusta ei myönnetä kustannuksiin, jotka korvataan maatilojen neuvontajärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen (1387/2014) nojalla. Vastaava maininta on maatilojen neuvontajärjestelmästä annetussa asetuksessa.

AgriHubi on tutkimuksen, koulutuksen, neuvonnan ja yritysten sekä hallinnon ja muiden sidosryhmien muodostama yhteistyöverkosto, jonka keskiössä on maatilayritykset ja niiden kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantaminen.

Tällaisella yhteistyöverkostolla on suuri merkitys kaikkien olennaisten tahojen yhteistyön tiivistämisessä sekä koordinoinnissa ja tämä koskee myös neuvonnan sisäistä yhteistyötä ja koordinointia. Toimijoilla onkin paljon odotuksia yhteistyöverkoston toiminnasta erityisesti verkostoitumisen ja koordinoinnin osalta. Tämä on ensimmäinen kerta, kun tiedonsiirron kaikki toimijat (koulutus, neuvonta ja tutkimus) ovat järjestäytyneesti yhdessä kehittämässä toimintaansa siten, että maatilojen kilpailukykyä ja kannattavuutta voidaan parantaa.

Neuvonta on yhtenä lenkkinä edellä mainitusta tiedonsiirrosta ja neuvonnan toiminnan voidaan myös sanoa olevan osana aikuiskoulutusta. Neuvonnan tuomaa lisäarvoa maatalouden kannattavuuden kehittämisestä ei voida kovin hyvin arvioida erikseen, vaan tiedonsiirron kaikkien toimijoiden tulee toimia tiiviissä yhteistyössä, jotta maatalouden kannattavuuteen voidaan näillä tekijöillä vaikuttaa. Neuvonnan vaikutuksesta maatalouden kannattavuuteen on tehty vuonna 2017 tutkimus ”Elinkeinoneuvonnan vaikuttavuus (ENVA)”, jonka mukaan neuvontapalveluja aktiivisesti käyttävien kannattavuus oli selkeästi parempi muilla kasvinviljelytiloilla ja muilla nautakarjatiloilla. Viljatiloilla ja maitotiloilla kannattavuuskertoimet olivat ”aktiivikäyttäjillä” taas hivenen heikompia; tosin tarkasteltaessa samankokoisia maitotiloja keskenään neuvonnan aktiivikäyttäjätilat olivat hivenen kannattavampia, mutta erot eivät olleet kummassakaan vertailussa merkitseviä. Tarkastelussa täytyy myös ottaa huomioon se, että neuvontapalveluja aktiivisesti käyttävät tilat ovat muita tiloja suurempia.

6. Perusteet yksittäisen osakeyhtiön tukemiseen momentilta 30.10.50. Millaista osakeyhtiön toimintaa momentilta avustetaan ja jatketaanko avustusta myös vuonna 2022?

Osakeyhtiölle myönnettävän valtionavun perustelut tulevat valtion talousarviosta, valtionavustuslaista (688/2001) ja sen nojalla annetusta valtioneuvoston asetuksesta (431/2016) sekä komission asetuksen 702/2014 22 artiklasta (tuki neuvontapalveluihin).

Valtion talousarvion (2021) mukaan momentin 30.10.50 määrärahaa saa käyttää maatalouden neuvontapalvelujen valtionavusta annetun valtioneuvoston asetuksen (431/2016) mukaisesti neuvontaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville yrityksille ja muille yhteisöille. Valtionavun käytölle on asetettu seuraavat tavoitteet maaseudun elinkeinojen edistämiseksi:

1. Luodaan neuvonnan keinoin ja eri yhteistyömuotoja edistämällä edellytyksiä biotalouteen ja ruokajärjestelmään perustuvan markkina- ja kuluttajalähtöisen yritystoiminnan kilpailukyvylle ja jalostusasteen kasvulle sekä kannattavuuden, tuottavuuden ja tuotantorakenteen parantumiselle.
2. Edistetään neuvonnalla ja neuvonnan palveluja kehittämällä ympäristöystävällisempiä tuotantomenetelmiä mm. tuotantopanosten optimaalisella ja kestävällä käytöllä. Hillitään ilmastonmuutosta etenemällä kohti hiilineutraalisuutta, materiaalitehokkuutta ja suljettuja kiertoja.
3. Edistetään neuvonnallisin ja kotieläinjalostuksellisin keinoin sekä mittareita ja menetelmiä kehittämällä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä ruokajärjestelmän vastuullisuutta.

Valtionavustuslain 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan valtionavustuksen myöntämisen tulee olla perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta. Perusteltavuuden arvioinnissa keskeisiä ovat eduskunnan valtion talousarviossa asettamat tavoitteet. Valtionavustuksen myöntäminen yksittäiselle osakeyhtiölle edistää valtion talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Jotta valtionavustusta voidaan myöntää, tulee valtionapuisen toiminnan olla valtakunnallisesti kattavaa. Momentilta 30.10.50 osakeyhtiölle myönnetyllä valtionavulla on avustettu neuvonta- ja koulutustoimenpiteitä, jotka kohdentuivat maatilojen johtamispalveluihin, investointien ja sukupolvenvaihdosten suunnitteluun, budjetointiin ja rahoitusten järjestelyn suunnitteluun, yhtiöittämisselvityksiin ja laskelmin sekä tuotannolliseen neuvontaan. Avustusta ei ole saanut käyttää toimintaan, joka on hyvin kilpailtua ja johon muut toimijat eivät saa julkista tukea.

Valtionavustusten myöntämisen perusteet ja kohdentuminen vuodelle 2022 ratkaistaan syksyn 2021 ja alkuvuoden 2022 aikana, kun avustushakemukset on käsitelty. Vuoden 2022 osalta on tarkoitus avata myös erityisavustushaku.

7. Erä- ja luontokulttuurimuseon perustamiskustannukset ja niiden kattaminen.

Erä- ja luontokulttuurimuseo kerää, tallentaa, tutkii ja esittelee suomalaista eränkäyntiä ja suomalaisten suhdetta luontoon metsästyksen, kalastuksen, retkeilyn, marjastuksen, luontokuvauksen ja muun luonnon virkistyskäytön näkökulmasta. Museolla arvioidaan olevan edellytykset kansainvälisesti kiinnostavaksi kulttuurikohteeksi, jolla on huomattavaa aluetaloudellista vaikutusta ja tärkeä rooli sijaintialueen ja Suomen imagon vahvistamisessa.

Hankkeen operatiiviseksi toimijaksi ja omistajaksi ollaan perustamassa säätiötä, joka aloittaisi toimintansa jo syksyn aikana. Uuden museon infrastruktuurin ja toiminnan suunnitteluun ja valmisteluun ei tällä hetkellä ole osoitettu erillismäärärahaa, vaan tarkoitus on tehdä siitä esitys seuraavaan lisätalousarvioon. Hanke on yhteinen opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Lähtökohtaisesti maa- ja metsätalousministeriö pyrkii varmistamaan suunnitteluvaiheen resurssit ja OKM vastaisi perustamisvaiheen investointien rahoituksesta. Museon varsinaista toimintaa tukevat valtionavut tulisivat molemmilta ministeriöiltä nykyistä Suomen Metsästysmuseon toimintaa vastaavalla tavalla. Maa- ja metsätalousministeriö on tukenut museon perustamisen edellytyksiä ja valmistelua selvittäviä kahta hanketta. Vaikka täysipainoisen suunnittelun ja investoinnin edellyttämät määrärahat ja sitoutuminen valtion taholta pyritään toteuttamaan seuraavan lisäbudjetin ja tulevien vuosien budjettikehyksissä, MMM on valmistautunut tukemaan kalaston- ja riistanhoitomaksujen kautta alkuvuoden 2022 valmistelua siten, että museon valmistelun eteneminen ei pysähdy.

8. Veikkauksen tuoton alentumisen kompensointi MMM:n hallinnonalalla.

Vuoden 2022 talousarvioesityksessä momentin 30.10.54 (Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistäminen) määräraha on 36,8 milj. euroa, mikä on 3,1 milj. euroa vuotta 2021 vähemmän. Hallituksen linjauksen mukaisesti Veikkaus Oy:n tuloutuksen aleneman kompensoimiseksi budjettirahoituksen määrää on tarkoitus lisätä talousarvion täydennyksen yhteydessä. Momentin 30.10.54 osuuden tästä lisäyksestä arvioidaan olevan 1,6 milj. euroa. Tällöin vuoden 2022 määräraha jäisi 1,49 milj. euroa vuotta 2021 pienemmäksi. Arvion mukaan ao. momentin määrärahatasolla pystytään hoitamaan hevoskasvatuksen ja hevosurheilun vuoden 2022 tarpeet.

9. Kalatalouden edistämiseen liittyen perusteet talousarvioesityksen määrärahan jakosuhteille ja miten niitä tulisi muuttaa, jotta määrärahalla voitaisiin tukea aiempaa paremmin laajenevaa vapaa-ajan kalastajien joukkoa. Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian toimeenpano.

- *Taustaksi SVK:n esitys talousarvioesityksen muuttamiseksi: ”käyttötarkoituksiin 1– 3 osoitetaan 61,9 % (6 455 000 euroa vuodelle 2022) ja käyttötarkoitukseen 4 osoitetaan 30,4 % (3 170 000 euroa vuodelle 2022) jaossa olevasta kalastonhoitomaksukertymästä. Käyttötarkoituksen 5 osuudeksi SVK kannattaa hallituksen esittämää 7,7 % (800 000 euroa vuodelle 2022). SVK esittää myös, että kalatalouden edistämisen momentille lisätystä kalastuslain toimeenpanoon ja tutkimustoimintaan osoitetusta määrärahasta tulee voida rahoittaa myös vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia.”*

Kalatalouden edistämisen määrärahojen jakosuhteet ovat noudattaneet hyvin vakiintuneita osuuksia. Viimeksi jakosuhteita muutettiin kalastonhoitomaksun korotuksen yhteydessä, jolloin aiempaa suurempi osuus maksuvaroista siirrettiin omistajakorvauksiin. Kalastuslaissa määritetään maksuvarojen käyttötarkoitukset, mutta ei jakosuhteita. Päätökset jaosta tekee vuosittain raha-asiainvaliokunta.

Vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategiaa tuetaan suuntaamalla kalastonhoitomaksujen rahoitusta avointen kuulutusten kautta hankkeisiin, jotka tukevat strategian toimeenpanoa. Lisäksi vuonna 2022 vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian toimeenpanoa on mahdollista tukea hallitusohjelmalisäykseen (kalastuslain toimeenpano ja kalakantojen tutkimus) osoitetuilla varoilla.

10. Näkemys sisävesikalastuksen tilanteesta kotimaisen kalan käytön lisäämiseksi sekä vallitsevasta kalastuksen ja norppien yhteensovittamistilanteesta.

Valtioneuvoston periaatepäätös Kotimaisen kalan edistämisohjelmasta hyväksyttiin heinäkuussa 2021. Myös sisävesien kaupalliset kalastajat, järjestöt ja muut asiantuntijat ovat osallistuneet aktiivisesti ohjelman valmisteluun. Heidän näkemyksensä ovat mukana edistämisohjelman visiossa ja tavoitteissa, joissa tavoitellaan myös sisävesien kalasaaliiden merkittävää kasvua. Myös edistämisohjelman käytännön toimenpiteissä sisävesikalastajien näkemykset on otettu monipuolisesti huomioon mm. aloittavien kalastajien tukijärjestelmän, uudenlaisten lupajärjestelmien kehittämisen, kalastusyritysten lainoitus- ja takausmahdollisuuksien selvittämisen sekä kalastuksen ja tutkimuksen innovaatio-ohjelman jatkamisen osalta. Innovaatio-ohjelmassa on noin viiden vuoden ajan ratkottu yrittäjien ja tutkimuksen yhteistyönä alan tunnistamia käytännön ongelmia ja pullonkauloja erityisesti kalan pyynnin ja käsittelyn osalta. Edistämisohjelma ohjaa alan tärkeintä rahoitusvälinettä eli Euroopan meri-, vesiviljely- ja kalatalousrahastoa (EMKVR). Suomen kansallista EMKVR-ohjelmaa viimeistellään parhaillaan ja myös siinä sisävesikalastuksella on oma tärkeä osansa.

Yleisesti sisävesien kaupallisen kalastuksen toimintaympäristö on parempi kuin merialueen rannikkokalastuksessa, sillä esimerkiksi harmaahylje ei aiheuta vahinkoja sisävesillä ja merimetsojakin on ainakin toistaiseksi rajoitetusti. Sisävesikalastus onkin kehittynyt myönteisesti ja kalastajien määrä on noussut hieman viime vuosina. Sisävesikalastuksessa on yhä merkittävä kasvupotentiaali, mikäli kykenemme ratkaisemaan mm. hajallaan olevien kalaresurssien kannattavaan keräilyyn ja erityisesti pienikokoisen kalan kustannustehokkaaseen käsittelyyn liittyvät pullonkaulat.

Valtioneuvoston asetus saimaannorpan suojelemiseksi kalastuksen sivusaaliskuolleisuudelta hyväksyttiin toukokuun alussa. Asetuksen lisäksi ELY-keskus on tehnyt sopimuksia osakaskuntien kanssa ja sopimusten solmiminen on sujunut hyvin. Kalastusrajoitukset ovat voimassa entistä laajemmalla alueella, joten myös sopimuskorvausten maksamiseen tarvitaan aikaisempaa enemmän määrärahoja. Lisäksi saimaannorppa ja kalastus-työryhmän esityksen mukaisesti on esitetty sopimuskorvausten tason nostoa. Korvaustaso on ollut 1980 -luvulta saakka muuttumattomana tasolla 1,7 euroa/ha ja vuoden 2022 talousarviossa niitä on esitetty korotettavaksi 2,5 euroon/ha.

Sivusaaliskuolleisuuden vähentämiseksi tehdään edelleen ponnekkaasti työtä pyydysten kehittämiseksi norppaturvallisemmiksi erilaisissa kehittämishankkeissa saimaannorppa ja kalas-

tus -työryhmän suositusten mukaisesti. Lisäksi valtioneuvoston lausuman mukaisesti valtioneuvosto seuraa saimaannorppakannan kehittymistä asetuksen antamisen jälkeen. Jos saimaannorppakannan kasvun myönteinen kehitys heikkenee, kanta ei kasva lajin suojelustrategian mukaisesti tai nyt esitetyillä lisätoimilla ei ole saatu vaikuttavuutta, arvioi valtioneuvosto asetusta ja sen sisältämiä kalastusvälineisiin, pyyntiaikoihin sekä alueisiin liittyviä rajoituksia sen voimassaoloaikana, viimeistään lokakuussa 2022. Valtioneuvosto sitoutuu tiedottamaan Saimaan alueen kalastajille verkkokalastuksen vaarallisuudesta saimaannorpille heinäkuussa.

Myös saimaannorpan suojelusta kaupalliselle kalastukselle aiheutuvien menetysten korvausjärjestelmää arvioidaan parhaillaan ja järjestelmää ollaan uudistamassa.

11. Metsästykseen ja metsästyslupiin liittyvät alueelliset konfliktit.

Metsästykseen ja metsästyslupiin liittyviä konflikteja on tänä syksynä noussut esiin etenkin Ylä-Lapin valtionmaiden hirvenmetsästyksen yhteydessä. Eniten keskustelua on ollut Inarissa, jossa viime vuosina moninkertaisiksi nousseet hirven pyyntilupamäärät ovat lisänneet kysyntää ja houkutelleet alueelle myös ulkopaikkakuntalaisia seurueita ja niihin päiväluvalla (=vieraslupa) liittyneitä metsästäjiä. Utsjoella ja Enontekiöllä tilanne on rauhallisempi, siellä on nyt ollut vain 1-2 pelkästään ulkopaikkakuntalaisista koostuvaa seuruetta. Konfliktia on syntynyt erityisesti koirien käytöstä (myös suhteessa poronhoitoon) ja metsästäjien pakkautuessa samoille alueille metsästämään. Metsähallituksen tulee ensisijaisesti myöntää lupia niille vieraspaikkakuntalaisille, joilla ei ole metsästysmahdollisuutta muualla, mutta on esitetty väitteitä siitä, että ulkopaikkakuntalaisia metsästäjiä tulee kauden alussa pyytämään hirviä Inariin, ja siirtyvät sen jälkeen metsästämään hirviä omille metsästysalueilleen esim. eteläisempään Suomeen, jossa metsästys koiran kanssa käynnistyy myöhemmin.

Metsähallitus on tunnistanut ongelman erittäin hyvin ja tilanteesta on keskusteltu useiden paikallisten tahojen ja sidosryhmien kanssa. Metsähallituksen tavoitteena on parantaa hirvenmetsästyksen sosiaalista kestävyyttä alueillaan vaarantamatta kuitenkaan hirvenmetsästyksen keskeistä tavoitetta, hirvikannan säätelyä. Jo tälle metsästyskaudelle lupaehtoihin on lisätty vaatimus, että vierasluvalla metsästävän mukana on aina oltava metsästyksen johtaja tai varajohtaja. Metsähallitus tekee parhaillaan analyysia siitä, kuinka paljon päiväluvilla metsästävistä metsästää hirveä myös muualla kuin Lapissa.

Seuraavan kiintiöpäätöksen valmistelussa Metsähallitus tulee kiinnittämään erityistä huomiota metsästyksen sosiaalisen kestävyyden turvaamiseksi, jolla pyritään parantamaan valtionmaiden hirvenmetsästyksen sosiaalista hyväksyttävyyttä. Metsähallitus tulee edelleen sosiaalisen kestävyyden edistämiseksi selkeyttämään viestinnällisesti pohjoisten alueiden kestävän käytön yhteensovittamista.

Lisäksi Metsähallitus toimii aktiivisesti lupametsästäjien, paikallisten metsästäjien ja paliskuntien välisen keskusteluyhteyden kehittämiseksi ja pyrkii osallistamaan osapuolia vahvemmin

jo olemassa oleviin tiedonanto- ja keskustelutilaisuuksiin yhteensovittamisen mahdollistamiseksi. Metsästyksen sosiaalisen kestävyyden ongelmien ratkaisemisen tueksi tehdään kyselytutkimus, jossa haastatellaan niin paikallisia kuin muualta tulevia metsästäjiä sekä paliskuntia.

12. Mahdollisuudet vuosittaisen yleisavustuksen osoittamiseen Arktiset Aromit ry:lle.

Momentilta 30.20.47 ei voida myöntää yleisavustuksia.

Eduskunta on osoittanut momentille 30.20.47 Arktiset Aromit ry:lle erillismäärärahaa useana vuonna. Näistä uusimmista hankkeista tiiviisti:

Arktiset Aromit ry toteutti eduskunnan määrärahalisäyksellä ajanjaksolla 10/2019 -09/2021 Luonnosta kestävästi ja vastuullisesti -nimistä hanketta. Hankkeen tavoitteena on ollut edistää alaan liittyvää yritystoimintaa, kannustaa luonnontuotteiden talteenottoon ja käyttöön, lisätä tietoisuutta luonnon ja luonnontuotteiden tarjoamista terveys- ja hyvinvointivaikutuksista sekä lisätä toimialarajapinnat ylittävää yhteistyötä. Hankkeen valtionavustus oli suuruudeltaan 200 000 euroa.

Lisäksi Arktiset Aromit ry on toteuttanut eduskunnan määrärahalisäyksellä ajanjaksolla 10/2020 - 09/2021 Polku luonnontuotekehittäjäksi –hanketta, jolla pyrittiin edistämään luonnontuotealan keskiasteen koulutusta. Hankkeessa mm. kartoitettiin oppilaitosten kiinnostus opetuksen järjestämiseen, luotiin alan erityistarpeet huomioivia koulutussisältöjä sekä oppilaitoksille yhteinen alusta alan oppimateriaaleille. Hankkeen valtionavustus oli suuruudeltaan 50 000 euroa.

Arktiset Aromit ry:ltä ei ole vielä tullut virallista hankehakemusta maa- ja metsätalousministeriöön eduskunnan vuodelle 2021 Arktisille Aromit ry:lle myöntämälle määrärahalisäykselle (200 000 euroa).

13. Hallinnonalan kipupisteet talousarvioesityksessä.

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyön ja etämyynnin valvonnan lisäresurssit
Tehtyjen havaintojen perusteella rikollinen toiminta on kasvussa Suomessa ja kansainvälisesti. Ruoka-virastossa tehtävää elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyötä ja etämyynnin valvontaa on tarpeen vahvistaa. Elintarvikeketjussa ilmenevä petoksellinen toiminta (elintarvikepetokset) voi aiheuttaa kansanterveyttä ja elintarviketurvallisuutta uhkaavia riskejä ja/tai taloudellisia menetyksiä kuluttajille ja elintarvikeketjun toimijoille sekä valtiolle verotulojen menetyksiä. Elintarvikepetokset voivat myös vähentää luottamusta toimivaltaisiin viranomaisiin ja elintarvikeketjuun yleensä. Elintarvikeketjun rikollisuuden torjuntatyön ja etämyynnin valvonnan vahvistamiseksi maa- ja metsätalousministeriö on ehdottanut vuoden 2022 talousarvioon yhteensä 0,65 milj. euron lisämäärärahaa Ruokavirastolle (mom. 30.20.01 Ruokaviraston toimintamenot).

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta
EU:n uusi virallista valvontaa koskeva asetus (2017/625) edellyttää elintarvikepetosten tehostettua valvontaa. Asetus edellyttää jäsenmailta suunnitelmallista ja riskiperusteista petosvalvontaa, eikä nykyinen tavanomaisen valvonnan yhteydessä havaittujen petosepäilytapausten selvittäminen enää riitä. Suunnitelmallista petosvalvontaa tulisi suorittaa kaikilla valvonta-asetuksen sektoreilla eli Ruokaviraston tasolla elintarvike-, kasvi- ja eläinsektoreilla.

Ruokavirasto on koonnut elintarvikeketjun rikostapaukset vuodesta 2018 lähtien valtakunnallisen tilannekuvan ylläpidon ja analysoinnin tueksi. Kirjattuja tapauksia per 13.9.2021 on yhteensä 150 kpl. Uusia epäilyjä tulee Ruokaviraston tietoon viikoittain. Ruokavirasto tekee viranomaisyhteistyötä tapausten selvittämiseksi aiempaa enemmän MMM:n hallinnonalan viranomaisten kanssa, mutta myös esimerkiksi rikosprosessin viranomaisten kanssa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman mukaisesti. Lisäselvitystä tai seurantaa edellyttävien tapausten lisäksi kaikki rikosprosessiin edenneet tapaukset edellyttävät Ruokavirastolta pitkäaikaista ja vahvaa työpanosta: asiantuntija- ja loppulausuntoja sekä asianomistajana toimimista rikosprosessissa.

Etämyynnin valvonnan kehittäminen
Etämyynnin valvonnan kehittäminen on tärkeää tehokkaan ja systemaattisen hallinnollisen valvonnan mahdollistamiseksi, toimijoiden tasavertaiseksi kohtelemiseksi ja verkossa tapahtuvan rikollisen toiminnan löytämiseksi. Elintarvikkeiden, eläinten, rehujen, siementen, kasvien, lannoitteiden ja sivutuotteiden kauppa on siirtynyt yhä enemmän verkkokauppaan. Mukana on sekä kotimaisia että ulkomaisia toimijoita. Erityisesti koronavirusepidemian aikana elintarvikkeiden etämyynti on lisääntynyt voimakkaasti. Osa tästä lisäyksestä jäänee pysyväksi.
Toimivan etämyynnin valvonnan järjestäminen edellyttäisi vähintään etämyynnin valvontaa tekeviä (käytännön etsintää mm. verkossa), etämyynnin valvonnan kehittäjää, joka tekisi myös sidosryhmä-työtä sekä määrärahaa ohjelmistojen kehittämiseen ja teknisiin laitteisiin

Tällä hetkellä verkkokaupan valvonnassa määräystenvastaisuuksia löydetään erittäin helposti. Yhden työpäivän etsinnällä löydetään keskimäärin 20 verkkosivulla määräystenvastaisuuksia. Valvontaa voidaan automatisoida, mutta manuaalista työtä tarvitaan havaittujen tapausten arvioinnissa ja ohjelmiston algoritmin opettamisessa. Ruokaviraston lisäksi valvontakenttä on tunnistanut verkossa olevat riskit ja tapauskysymyksiä tulee ohjaavaan virastoon tasaisesti.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien digikokonaisuuden kehittäminen
Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (JHT) digitalisaation kehittämisen kokonaiskustannus vuosille 2021-2026 on arvioitu olevan yhteensä 17,4 milj. euroa, mikä sisältää MMM:n ja YM:n pääluokkien rahoituksen. Tästä MMM:n osuus on noin 25 %, eli 4,5 milj. euroa. Tämän kokoista kehittämiskokonaisuutta ei ole mahdollista toteuttaa Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien perusrahoituksella (mom. 30.64.50).

Kehittämistarve perustuu lisääntyneeseen palvelukysyntään digikanavissa, toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin, joihin reagoiminen vaatii tiedolla johtamista ja dataan perustuvan tiedon laajempaa hyödyntämistä sekä jakamista sekä nykyisin käytössä olevien tietojärjestelmien tuleminen elinkaarensa loppupäähän. Digitalisaation edistäminen on pitkäjänteistä ja jatkuvan kehittämisen työtä, jossa asiakaslähtöisesti rakennetaan konkreettiset, toisiinsa kytkeytyvät toimenpiteet kohdistuen usean vuoden ajalle.

JHT:n digitalisaation kehittämisen painopisteitä ovat 1) asiakas- ja käyttäjäkokemuksen parantaminen ja sujuvat digitaaliset palvelut (esim. digitaalisen myyntikanavan uudistus ja asiakaspalvelun digiratkaisut, luonnossa liikkujan älykkäät mobiilipalvelut), 2) datakyvykkyden kehittäminen ja tiedolla johtaminen (esim. asiakas- ja kävijätiedon uudistaminen, MH:n yhteisten data-alustan käyttöönotto JHT:ssä, reaaliaikainen tilannekuva ja raportointi) sekä 3) UL-JAS-paikkatietokokonaisuuden uudistus ja kehittäminen (esim. avoin data ja rajapinnat, seuraavan sukupolven paikkatietojärjestelmät).

Digipalveluita kehitetään kohti älykkäitä, ennustavia ja kestävyyttä edistäviä palveluita esim. ruuhkien hallinnan, pysäköinnin käytön ohjauksen ja opastuksen digitalisoinnin osalta. Virtualisoinnin avulla lisätään vaikeasti saavutettavien kohteiden digitaalista saavutettavuutta ja esteettömyyttä (esim. vedenalainen luonto, luonnonpuistot sekä kalastus- ja metsästyskohteet). Tekoälyn ja koneoppimisen mahdollisuuksia hyödynnetään ennakoinnissa esim. kestävyyden seurannassa, aktiivisissa luonnonhoito- ja ennallistamistöissä, asiakaspalvelussa sekä tiedolla johtamisessa. Lisäksi jatketaan datan avaamista kolmansien osapuolien hyödynnettäväksi mm. kävijäkohteiden, riistatiedon, suojelualueiden ja lajistotietojen osalta.

METSO-rahoitus
Käsitellään kohdassa 15.

Erä- ja luontokulttuurimuseon perustaminen
Käsitellään kohdassa 7.

Maatalouden tutkimusinfran uusiminen tukemaan kestävän ruuantuotannon ilmastotoimia
Maataloustutkimuksen tutkimusympäristöjen keskeisten kehittämishankkeiden investointien kertaluonteinen lisärahoitustarve vuosille 2021-2025 on yhteensä 4,5 milj. euroa, josta vuodelle 2022 kohdentuu 0,7 milj. euroa. Lisäksi em. ajalle on pysyvä määrärahalisäystarve 1,2 milj. euroa Maaningan ja Jokioisten (Minkiö) navettojen toimitilamuutoshankkeiden lisävuokravaikutusten rahoittamiseen.

Osana Luonnonvarakeskuksen Agrifood –kokonaisuutta, Maaningan toimipaikan osalta on tehty kehittämissuunnitelma, mihin perustuen navetan toiminnallisuutta ja infrastruktuuria kehitetään. Navetan muutostyöt ovat määrärahavaikutuksiltaan vuokrakuluja nostavia. Maaningan tutkimusnavetan teknologiainvestoinneilla navetta muutetaan automaattiseen lypsy-

järjestelmään soveltuvaksi ja sinne on tarkoitus sijoittaa n. 50-60 lypsylehmää sekä uudistamiseen liittyvä nuorkarja. Toisena tutkimusinfran kehittämiskohteena Maaningan toimipaikkaan rakennetaan aluerahoitteisesti valumakenttäalue, jonka yhteyteen rakennetaan mittausrakennus. Lisäksi päärakennus peruskorjataan ja siihen tehdään tarvittavat toiminnalliset muutokset.

Minkiön tutkimusinfran ytimenä on pitkälle automatisoitu n. 150-180 lypsylehmän teknologiaympäristö, joka mahdollistaa monipuolisen tiedonkeruun eri tutkimusalojen tarpeisiin. Pihatto tulee sisältämään myös nykyisen Jokioisten kampusalueella sijaitsevan intensiivitutkimuksen koe-eläintallin toiminnot nautojen osalta sekä metaboliakammiot kaasun mittaukseen ja alkiohuuhtelun tilat. Tähän investointikokonaisuuteen sisältyy myös biokaasulaitos, mikä on olennainen osa kestävän tila- ja aluetason maidontuotannon kokonaisuutta, jota Luonnonvarakeskus tutkimustietoon perustuen kehittää.

Maanmittauslaitoksen osoitetietojärjestelmä

Suomessa ei tällä hetkellä ole valtakunnallista ja laatuvarmennettua perusrekisteriä, joka sisältäisi ajantasaisen tiedon rakennusten ja alueiden osoitteista ja osoitteiden sijainneista. Laadukas ja ajantasainen osoitetietojärjestelmä yhteiskunnan perusrekisterinä toisi vakautta, tehostaisi yhteiskunnan toimintaa (esim. helpottamalla pelastustoimen ja poliisin toimintaa) ja lisäisi siten myös sisäistä turvallisuutta sekä parantaisi aiempaa paremmin mm. kriisien hallintaa ja uusiin varautumista sekä uutta liiketoimintaa.

Osoitetietojärjestelmähankkeessa kuntien tuottamat osoitetiedot koottaisiin yhteen ja myös niiden laatu varmennettaisiin. Toteutuksessa otettaisiin käyttöön uudet yhtenäiset ylläpitoprosessit, minkä myötä laatupuutteista aiheutuvat haitat ja kustannukset käyttäjille vähenevät. Euromääräisiä hyötyjä arvioidaan kertyvän vuositasolla 52 milj. euroa (arvioitu kertyvän sisäisen turvallisuuden toimijoiden ja muiden viranomaisten sekä logistiikka-alan ja navigointipalveluiden käyttäjiltä).

Osoitetietojärjestelmän hankekulujen on arvioitu (ml. kunnat) olevan yhteensä 16,5 milj. euroa, mistä kehyskaudelle 2022-2025 kohdistuisi 14,85 milj. euroa. Maanmittauslaitos on saanut osoitetietojärjestelmän toteuttamisesta tiedonhallintalain mukaisen lausunnon valtiovarainministeriöstä keväällä 2020. Lainsäädäntötyöryhmä on asetettu ja hallituksen esitys uudeksi osoitetietojärjestelmää koskevaksi laiksi on tarkoitus antaa vuoden 2023 aikana.

14. Talousarvioesitystä täydentävän esityksen ennakointi

Hallituksen linjauksen mukaisesti Veikkaus Oy:n tuloutuksen aleneman kompensoimiseksi budjettirahoituksen määrää on tarkoitus lisätä 1,6 milj. eurolla talousarvion täydennyksen yhteydessä momentille 30.10.54 (Rahapelitoiminnan tuotolla rahoitettava hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistäminen).

Vuoden 2022 talousarvion täydentävässä esityksessä on tarkoitus ottaa huomioon EU:n komission edellyttämät muutokset maaseuturahaston elpymisvälineen rahoitukseen. Elpymisvälineen lisävaroja koskeva maaseutuohjelman muutosesitys oli pohjana vuoden 2022 talousarvioesitykselle. Komission vaatimuksesta maaseutuohjelman rahoitussuunnitelmaa muutettiin maaseuturahaston osarahoitteisen kokonaisuuden ja EU:n kokonaan rahoittaman elpymisvälineen lisävarojen osalta siten, että ympäristö- ja ilmastotoimien heikentämiskiellon periaate toteutuu molempien kokonaisuuksien osalta.

Komission edellyttämän maaseutuohjelman rahoitussuunnitelman muutoksesta johtuen maaseuturahaston elpymisvälineen vuosien 2022-2024 määrärahojen ajoittumiseen ja/tai vuoden 2022 valtuuteen on tulossa muutoksia. Muutoksilla ei ole vaikutusta elpymisvälineen kokonaislaajuuteen. Muutokset kohdistuvat momenteille:

- momentin 30.10.43 (Eläinten hyvinvointikorvaukset)
- momentille 30.20.43 (Ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, neuvonta ja ei-tuotannolliset investoinnit)
- momentille 30.10.40 (Maatalouden aloittamis- ja investointiavustukset)
- momentille 30.10.64 (EU:n ja valtion rahoitusosuus alueelliseen ja paikalliseen maaseudun kehittämiseen)

Momentilla 30.20.01 (Ruokaviraston toimintamenot) on vuoden 2022 talousarvion täydentävässä esityksessä momentille on tarkoitus lisätä määräraha (siirtoa mom. 28.70.20) sähköisen asioinnin kehittäminen elintarvikeketjussa (SALLI) sekä Ruokaviraston maksu-, raportointi- ja saatavien seurantajärjestelmän uudistaminen (SAMPO) –hankkeeseen. Täydentävään esitykseen on tarkoitus sisällyttää myös määräraha ESR+ aineellisen avun toimeenpanoon (korvaa aiemmalla ohjelmakaudella FEAD vähävaraisten avun rahaston osuuden). ESR+ aineellinen apu on yksi toimenpide "Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027" EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmassa. Ruokavirasto toimii Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) vähävaraisimmille suunnatun aineellisen avun välittävänä toimielimenä, työ- ja elinkeinoministeriön toimiessa hallintoviranomaisena.

Momentilla 30.40.21 (Vesivarojen käytön ja hoidon menot) on täydentävässä esityksessä tarkoitus lisätä määrärahaa 500 000 euroa. Lisäys aiheutuu vesiosaamisen kasvu- ja vientiohjelmaan (RRF pilari3) osoitetusta rahoituksesta osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

Momentille 30.40.62 (Elinkeinokalatalouden edistäminen) on tarkoitus lisätä määrärahaa yhteensä 1 728 000 euroa, jossa 406 000 euroa on lisäystä EU-rahoitusosuuteen ja 1 322 000 euroa lisäystä valtion rahoitusosuuteen. Muutokset perustuvat heinäkuussa annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen, jossa vahvistettiin Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) määrärahat jäsenvaltioittain.

15. Metso- ja Helmiohjelmien rahoituksen puutteet MMM:n hallinnonalalla.

METSO-periaatepäätöksessä valtioneuvosto on asettanut tavoitteeksi, että maa- ja metsätalousministeriön rahoittamalla ympäristötuella, ja luonnonhoitohankkeilla turvataan monimuotoisuutta yksityismetsissä 82 000 hehtaarilla vuoteen 2025 mennessä. METSO:n toteutus tämän vuoden loppuun mennessä on arviolta 55 500 ha, mikä on 68 % MMM:n METSO-tavoitteesta. Tämänhetkisellä kehysmäärärahatasolla MMM:n METSO-ympäristötukisopimusten ja luonnonhoidon toteutus olisi noin 80 % (66 000 ha) vuoden 2025 loppuun mennessä. YM tulee saavuttamaan METSO- ohjelman mukaisen tavoitteensa.

METSO-ohjelman toteutuksen mukainen rahoitustarve (momentti 30.40.45 *metsäluonnon hoidon edistäminen*) verrattuna voimassaolevaan kehykseen ilmenee alla olevasta taulukosta:

(1 000 euroa)	2020 TA	2021 TA	2022	2023	2024	2025
Rahoitustarve	7 027	8 027	12 000	14 500	15 500	17 500
VII LTAE	2 500					
Kehys 2022-2025			7 527	6 027	6 027	6 027
Erotus			4 473	8 473	9 473	11 473

Ohjelman toteutuksen mukainen rahoitus edellyttäisi myös lisäresursseja Suomen metsäkeskuksen valtionapumomentille 30.40.46 tukijärjestelmän hallinnointiin vuosina 2022-2025 yhteensä 7,950 milj. euroa.

Helmi-elinympäristöohjelman toimenpiteiden kustannustarpeet arvioitiin koko kymmenvuotiskaudelle valtioneuvoston periaatepäätöksen esittelyn yhteydessä. Ohjelman arvioitu kokonaiskustannus on noin 755 miljoonaa euroa eli keskimäärin noin 75,5 miljoonaa euroa vuodessa sisältäen henkilöstökulut. Kokonaiskustannuksissa on mukana myös METSO-ohjelman jatkoon (2026-2030) sisältyvät metsiensuojelukustannukset maanomistajille maksettavista korvauksista ja kauppasummista, yhteensä noin 322 miljoonaa euroa. Ilman METSO-ohjelman kustannuksia Helmi-ohjelman kokonaiskustannukset ovat noin 423 miljoonaa euroa eli noin 42,3 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset jakautuvat sekä ympäristöministeriön että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonaloille.

Helmi-ohjelman toimenpiteitä sitoudutaan toteuttamaan siinä määrin kuin se on resurssien puitteissa mahdollista.

Alla olevasta taulukosta käy ilmi Helmi-ohjelman maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan momenttikohtaiset lisäystarpeet verrattuna voimassaolevaan kehystasoon.

Momentti	Kokonaiskustan-nukset 2021-2030, milj. €	Lisämäärärahatarve vuodelle 2021, milj. €	Vuotuinen määrärahan lisäystarve verrattuna kehystasoon 2022-2025, milj. €/vuosi
30.01.01	0,2	rahoitus on	vuotuinen tarve on +0,02 milj.€/vuosi
30.40.22	7,2	+0,7	2022 rahoituksesta on kehyk-sissä 0,03 milj.€, jolloin lisä-tarve on +0,7 milj.€, 2023-2025 vuotuinen tarve on +0,7 milj.€/vuosi
30.40.31	11,3	+1,1	vuotuinen tarve on 2022-2030 on +1,26 milj.€/vuosi
30.40.45	89,6	+1,7	vuotuinen tarve on 2022-2030 +1,9 milj.€/vuosi
30.40.46	6,2	+0,3	vuotuinen tarve on 2022-2030 +0,3milj.€/vuosi
30.40.50	32,7	rahoitus on	2022 rahoitus on, 2023-2025 vuotuinen tarve on +3,3 milj.€/vuosi
30.64.50	4,9	rahoitus on	2022 rahoitus on, 2023-2025 vuotuinen tarve on +0,5 milj.€/vuosi